

Grebbeberg enkele honderden Nederlandse militairen had doen sneuvelen); superieur sprak hij met Nederlandse krijgsgevangenen, 'alsof hij met een tegenpartij-voetbalelftal napraatte over een juist gespeelde voetbalwedstrijd . . . ; maar 'sans rancune', voor ons was de oorlog nu voorbij.¹

Zo was het een vreemde, soms onwezenlijk aandoende wereld waarmee de Nederlandse autoriteiten in de bezette delen des lands opeens geconfronteerd werden. Het hoofd liep hun om. Afgesneden van de centrale overheid, kwamen provinciale en gemeentelijke bestuurders voor dozijnen meestal onvoorziene problemen te staan. Duitse militairen en Nederlandse vluchtelingen moesten ingekwartierd worden, de vluchtelingen ook geregistreerd, gewonden opgehaald en verzorgd, levensmiddelen die schaars dreigden te worden, volgens geïmproviseerde regelingen gedistribueerd. Met het haperen van het economisch leven (vervoer en post vielen enige tijd uit) ging in menige plaats een acuut tekort aan geldmiddelen gepaard. Door de provinciale besturen van Friesland en Groningen werd f 3 miljoen (mln) aan noodgeld aangemaakt; hetzelfde geschiedde door verscheidene gemeenten (waarbij het Zuidlimburgse Hoensbroek 'uit de toon (viel) door de aanmaak van coupures van zes-en-zestig cent, zijnde één Reichsmark') alsook door fabrikanten of (Helmond) door combinaties van fabrikanten. Meestal waren die vreemdsoortige betalingsmiddelen (in totaal werd nog geen twee pro-mille van het circulerend bankpapier op deze wijze uitgegeven) zeer eenvoudig gedrukt, maar soms gestencild, getypt of zelfs met de hand geschreven.² Het was slechts een bescheiden voorproefje van de economische problematiek die zich zou voordoen als eenmaal het gehele land bezet was.

Na Rijsoord

In Rijsoord, even bezuiden Rotterdam, werd op woensdagmorgen 15 mei de capitulatie-overeenkomst ondertekend door generaal Winkelman en, voor Duitsland, door de bevelhebber van het achttiende Duitse leger, generaal von Kückler. De overeenkomst³ bevatte een groot aantal bepalingen die daarop neerkwamen dat alle onderdelen van de Nederlandse krijgsmacht in afwachting van hun ontwapening als het ware geïmmobiliseerd zouden worden; generaal Winkelman moest evenwel tevens de gemeentelijke en

¹ J. Hogenhout: 'Mijn dagboek over de periode 9 mei-9 juni 1940', p. 21. ² A. M. van de Waal: 'Provinciaal, gemeentelijk en particulier noodgeld - mei 1940' (stenc.), p. 2-5. ³ Tekst o.m. in *O en V*, dl. I, p. 265-67.